

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VIII. In cultu corporis quanta maximorum viriorum fuerit modestia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

terres ne nimium laudales iis non malae, sed victrix legum audacia in colendi corporis studium certatim se effudit. Porro. Quid cum prodigiis aut larvis luctemur? quod si à prisci aevi moribus patrocinium queras cultui corporis, frustra es, & tuo te jaculo fauciarum videbis, iisdem tibi nominibus occorro. Constat, illum ipsum oratorem Graeciae Demosthenem propter nimis accuratum exquisitumque cultum, probris saepe laceratum fuisse. Fecit ergo quod nec illius quidem saeculi homines probabant. Hortensium item Censorum & reprehensorum voculas ob nimiam mundiciem, nimisque affectum decorem haud effugisse. Si remeio suo dignam Hortensius fecisset, in hanc reprehensionis notam non incurrisset. Quin & ipsi feminis Romae lex Oppia, nec veste varii coloris uti, nec auri plus semiuncia habere permittebat. Et nostro aeo an non bonae leges, & pravi mores inter se pugnant? quam praecelatae multarum urbium sanctiones sunt in hoc vestium luxu abolendo?

Lex Oppia non permittebat Romae feminis uti veste varii coloris.

Constit. Imperiales, in Reform. Polit. c. 9. 10. 11. 12. 13. ad finem tomi.

Promulgantur, & non servantur, tabulae figuntur & negliguntur. Quam seridè edixit Augustissima memoriae Imp. Carolus V. ne quis fraudem faceret legi seu lae seu ferendae circa rem vestiarum. Edita est Augustae Vindellicorum, anno 1548. Reformatio politicae Imperialis, quae ut legis dicendae causam exponat, vestitus insolentiam his ipsis omnino verbis perstringit: Modus autem vestium ac ornamentorum, cum in tantum luxum deveniret creveritque, inter dominos, equites, nobiles, cives, & colonos seu agricolas, hoc pacto modoscitur: ut idcirco non solum privata persona, verum etiam nationes & provinciae inde extenuentur, egentioresque efficiantur: videlicet cum per aurea, argentea, sericaque indumenta, per Dammasena, Attalasena, Bysina, aliosque peregrinos pannos, mitras, margaritas, uniones, qui hodie abusus ad luxum magnus est multisque in Germanica natione, ex qua trajiciuntur atque avehantur in peregrinas & alienas regiones ingens pecuniarum copia: ut interim de livore, odio, atque invidia in diminutionem ac detrimentum Christianae dilectionis conticeamus. Quandoquidem igitur in tantà luxuria, & ut ita dicam, pretiositate & prodigalitate immodestia exuberat, sic ut inter Principem & Comitem, inter Comitem & Nobilem, inter Nobilem & Civem, inter Civem & colonum sive agricolam, nullum discrimen nullaque agnoscat differentia. Idcirco &c. Quid aliud diceret è cathedra religiosus Ecclesiasticus? Ne igitur commune malum deslere solum videatur Imperator, & inaniter queri, etiam imperat & coërcet: inter cetera & hoc quod maxime mireris: Porro (verba legis sunt) Nobiles, sericas, aut carmasinas arlasinas vestes non gerant. Ergo Nobiles serico abstineant: ergo natales suo corio aut panno patrio abundent? ergo nefas iis veste serica aut holoserica uti? certe sic lex jubet. Sed quis legi pareat? jam etiam textores, cerdones, sartores in totas sibi vestes holosericum conscindunt, quod viris nobilibus, in fimbrias solum lex permittit, quae & addit: Nobilibus torques aureos non nisi involutos, pro veteri ritu, nec ultra ducentorum florenorum licere gestare; evolutos torques, & sine fasciâ, tantum equestri dignitate auctis permitti. Eadem lex Baronibus & Comitibus vestes intertextas, seu Attalicas penitus interdicit, & nec fimbrias quidem tales assui concedit. Tu illic reliqua vide, & miraberis legibus tam probatis, mores tam corruptos invaluisse; quamvis etiamnum maximorum virorum modestia sibi constet, & communem furorem exemplis luculentis damnet. Sed hoc ipsum uberius jam demonstrabimus.

CAPVT VIII.

In cultu corporis quanta maximorum virorum fuerit modestia.

Leffius de Iure & Iust. l. 4. dub. 14. Cur. lib. 3. cap. 10.

Modestiam cultus appello eam virtutem, quae decorem in cultu corporis, & alio rerum externa-

rum apparatu servat. Alexander Rex Macedo, hoc etiam nomine Magnus, & jure laudandus, quod ei cultus corporis habitusque paullulum à privato abhorrens fuerit. Cumque corpus à labore calidum adhuc & sudore persusum, in Cydno amne pararet ablueri, decorum quoque futurum ratus est, si ostendisset suis, levi & parabili cultu corporis se esse contentum. Augustus Imperator, vel hoc ipso nomine augustinior, quo modestior in hoc cultu. Hic tantus monarcha, non verbis tantum sumptuosas illas vestium elegantias exagitavit, sed & exemplis damnavit modestissimis. Nam nec toro cubavit nisi humili & modicè instrato, nec temere aliâ quam domesticâ veste, ab uxore, sorore, & filiâ neptibusque confectâ uti consuevit. Has sartices, ditissimus hominum, Romanorum Imperatorum maximus domi aluit, & compendio admirando eandem & conjugem suam & sarticem, eandem & filias & netrices suas habuit. En, cunctorum Dominus, paucas quidem sibi neptibus feminas occupabat: nos, aliorum servi, dijunctissimas fatigamus gentes. Equidem nobis Christianis, addo, nobis & mendicis ad Augustum collatis, turpissimum est à tanto principe moderatione in hoc superari. Neque verò alii non secuti sunt post ipsum Imperatores. Hadrianus Caesar frequenter villi tunica contentus processit in publicum, baltheo praecinctus in quo nihil esset auri. Septimius Severus Imperator humiliter amictu contentus, sic factum defendit: Imperatoria Majestas virtute constat, non corporis cultu. Vespasianum etiam scimus veste & habitu neglecto fuisse, & vix à gregario milite distante. Nescio an non praecipuus adstricti moris auctor Arelarianus Imperator, qui non modò vestem holosericam in vestuario suo non habuit, sed nec alteri utendam dedit. Quidni etiam Alexandrum Severum nominem, quem constat vestes holosericas nunquam induisse, subsericam nunquam donasse. Imò quod gemmarum ei fuit, vendidisse, aurum autem in ararium contulisse, dicto addito: Gemmas viris usui non esse. Quid Tacitus Imperatorem memorem, qui holoserica veste viris omnibus interdixit; togâ quâ ipse privatus fuerat usus, nonnunquam in Imperio utebatur. Verum, ne fabulas à me narrari putes, etiam nostri aevi Principes, Reges, Imperatores in cultu corporis modestissimos, paullò post tibi listam.

§. I.

Nec omittendum illustre Carum Imperatoris exemplum, quia nec vulgatum. Narrat hoc Synellius, sed quod ille de Carino homine ignavo per errorem affirmat, hoc ad Carum, qui in Persas movit, referendum. Carus ergo Imperator, cum ad Armeniorum limites pervenisset, militem corpus curare iussit, & cibum è suo commeatu capere, brevi ex hostico (simul elatâ manu Parthorum agros ostendebat) perendum. Dum id agit miles, ecce adsunt hostium legati, neque tamen sperant se illico ad Imperatorem admittendos; optabantur scilicet futurum, ut primò ad proceres quosdam aulicos deducerentur: deinde dierum aliquot intervallo ad ipsum belli ducem. At ille ad se rectâ jubet adduci. Cœnabat tum casu, cum ingressi sunt. Et vide, mi Gerarde; quae in victu vestituque tanti Imperatoris pompa fuerit. Jacebat in herbâ Carus, frequens miles circumstabat, sed argento vel auro nil cultus. Vestis Cari erat punicea chlamys; cibus, vetus aliquod & nigrum pulmentarium, & in eo frustula quaedam salae suillae carnis. Atque ut vidit oratores illos ad se ita jacentem ingressos, nihil omnino turbatus, & illos ad se ultro vocans: Scio, inquit, quid vester hic adventus velit, hic ipse Carus est qui vobis quaeritur. Sed redite, & juveni vestro regi renunciate, nisi resipiscat, futurum, ut intra unam Lunam omnis illius ager, tam glaber sit & nudus, quam hoc meum caput, & simul cum dicto pileum sustulit, & caput

put tam glabrum ostendit, quam galea ejus fuit quae ad-
jacebat. Vos verò manum in ollam mittite, & metum
pultem haurite, si quidem appetitis: sin minus, statim
abite, & extra Romana castra este, tanquam legatione
omni jam defuncti. Ita me Deus amet, ista virum olent,
imò heroem, qui in comitatu suo, qui in victu, qui in
omni vitâ quàm minimum voluit esse tragoediae &
pompe.

§. II.

*Agesslai
regis Spar-
tium.
Inf. 1. 1. 1.
M. 1. 1. 1.
cap. 15.*

Neque Græcia viris caruit, qui cultum in animo,
non in corpore posuerunt. Agesslaus dignus rex
Sparta, senex jam in Ægyptum Regi Tacho suppeditas
ivit, & cum navi vehens propinquaret, ingens Ægyptio-
rum turba in portum se effudit, ad celebrem illum du-
cem spectandum. Præceperant animo, majestatis ple-
nam virum, veste, comitatu, ipso corpore spectabilem.

*Philopae-
menis.*

At ille prodiit vili & defloccato pallio, gregalibus suis
non multum aspectu cultûque absimilis. Non impar
huic Philopæmenes, Achæorum præstantissimus dux,
de quo non sine lepore Plutarchus hæc narrat. Megaram
ivit hic Philopæmen ad quemdam suorum familiarium,
cui se vespere affuturum convivam prænuñciari jussit.
Civis ille Megarensis lætus ob talem hospitem, curam
uxori demandat ut quàm celerim domi parer, verrat,
sternat, nec quidquam eorum omitat quæ tanto hospiti
convenient: ipse in forum officiosus properat ut obso-
ner. Dum abest & rerum suarum satagit, adest Philopæ-
menes oblecta amicis chlamyduâ, & comitibus post
se relicta, hospitam inquietam salutat, illa resalutat, sed
ut erat curarum plena, virum non agnoscit, sed de cultu
ejus & corpore unum aliquem ex ministris & antecur-
sores suspicata: Heus tu, inquit, manum admove, &
adjuta, festinamus. En, paratum tibi laborem, quæso te,
hæc mihi ligna finde, & unâ porrigit securim. Neque ille
moratur; chlamydem abjicit, & ut rogatus seu jussus, li-
gna scindit impiger. Supervenit interea ille de foro, &
attonitus exclamat: Quid hoc rei est, Philopæmen, ita te
& me dedecoras? Subridens ille: Pœnas, ait, do cultus
& vultus mei, adeo non indignatus est se pro servo ha-
bitum, ut ultro in se sit jocatus.

Quàm nos, ad hunc virum delicati sumus? ubi vel
suspicio est nostram dignitatem lædi, mox ira & impo-
tens sui animus se prodit, superbire scimus exacte; quid
sui despicientia sit, planè nescimus. Auctoritate florere
volamus inviolabili: nemo nos tangat, honoris vel mi-
nimi derogationem non ferimus sine stomachi noxâ.
Verbo, belli homines sumus, & præterea nihil. Sed Cari
& Philopæmenis modestiæ comites damus.

§. III.

Quinque & quadraginta magistratus gessit Pho-
cion, ille Athenienſium clarissimus, sed quo sit ves-
tis genere interim usus, calceandi ratio in eo demon-
strat. Nam, inter urbanos in proverbium cessit, ut eum
immemum frigus & intolerabile significare vellent,
Phocion, dicerent, calceatus est. Omittit hic Synopæum
Diogenem Cynicæ disciplinæ affectatorem, qui pallio
vixit unico contentus, tanto rigidior Antisthene, qui
ejus sectæ princeps, pallium duplicavit. Reipsa hi tales
viri docuerunt, etiam in hoc vestitis genere verissimum
esse illud: Natura paucis contenta.

Porcius Cato (ut Romana Græcis miscemus) qui à
nobilissimâ censurâ quam gessit, Censorii cognomen
tulit, nunquam togâ usus est plurius quàm * drachmis
centum empta. Apud nos mediastini & attienſes famuli
lautius vestiuntur. Nec Catone sumptuosior esse voluit
Thebanus dux Epaminondas tot victoriis clarus, qui
tam exacte fuit continentis, ut unicâ veste contentus
arare fuerit, & si quando verustate detritam resarcire
opus foret, domi se clausam continere cogeatur, dum
facta vestis rediret. Huic tam rerum inopi, quàm forti-

Tom. I.

A rudinis & prudentiæ digiti, cum rex Persarum magnam
vim auri dono misisset, modestè repudiavit. In quâ qui-
dem munerum abſtinentiâ, ut mea fert opinio, celsiore
animo fuit is qui tantum auri potuit non accipere, quàm
qui potuit offerre. Epaminondâ & Catore ditior esse
noluit Agesslaus, sextus Lacedæmoniorum rex, qui sub
eâdem veste & æstivos calores, & brumæ frigus pertu-
lit. Porro Dionysius Siculorum tyrannus, cetera illauda-
tissimus, hoc uno tamen in præconi partem venit, quod
cum sicarios aut depeculatores gravibus suppliciis affi-
ceret, iis tamen, qui splendorum vestium aut orna-
mentorum fures essent, itam donare difficilis non esset,
quo scilicet facilius Syracusani lasciviam habitus elegan-
tiam dedicerent.

Ergo jam satis liquet, prisco etiam ævo, exquisitum
corporis cultum vestiumque luxum, & exemplis præ-
clarissimis, & honestissimis legibus damnatum fuisse.
Neque tibi, Gerarde, amplius integrum negare, quod
vestium curiositas, ut Bernardus loquitur, & morum Lib. 3. de
judicium sit, & mentium deformitas. Consul.

§. IV.

P Riscorum in habitu modestiam, etiam nostri ævi Magnatû
magnates sanxerunt. Benedictus XI. summus Pon-
tiffex, humili loco natus, cum ad hoc dignitatis fastigium
evehctus esset, non erubuit suæ paupertatis rudimenta.
Mater illius, dum is inter monachos ageret, pannos la-
vit. Hanc, creatus jam Pontiffex ad se venire jussit. Venit
illa, sed penè alia quàm antè fuerat. Matrona illam, ut
Pontificis matrem, summis honoribus extulerunt, &
vestibus in diversâ à priorî feminam mutarunt; dece-
re hoc rate, pro magnificentiâ summi principatus in fi-
lio. Ita in conspectum filii producta est. Pontiffex, ubi
eam aspexit, agnoscere dissimulans: Quid, inquit, facies
errando? meam mihi matrem adducite; hanc ego domi-
nam non novi. Mea mater lotrix est, cum hac colloquar,
ite. Obruebantur pudore, qui honoris causâ matrem
deduxerant. Detraçto igitur omni mundo muliebris,
pannuciam illi suam reddidere, ac denuo reduxerunt.
Tum eam amplexatus Pontiffex: In hoc, inquit, vestium
apparatu matrem meam reliqui, sic jam novi, sic reci-
pio. O tempora, & o mores, novos quidè sed malos! ab
antiquis illis moribus quantum mutatum est? Quis jam
è ditioribus illis non ruborem ducit, ad occursum pau-
perculorum parentum aut cognatorum? ita tenuitatis
nostræ primordia erubescimus, vestes & numos huma-
nius salutamus quàm cognatam sanguinem. Hos mo-
res gravi censurâ notans beatus Jacobus: Etenim, inquit, *Inc. cap. 2.
v. 2. 3. & 4.*
si introierit in conventum vestrum, vir aureum anulum habens,
in veste candidâ, introierit autem & pauper in sordido habitu,
& intendatis eum qui indutus est veste præclarâ, & dixeritis
ei: Tu sede hic bene: pauper autem dicat: Tu sta illic, aut
sede sub scabello pedum meorum: nonne iudicatis apud vos-
metipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum?

§. V.

P OST Pontiffices, Imperatores & Reges maximi, ma-
jus sibi decus pararunt aspernando cultum corpo-
ris quàm usurpando. Rudolfus I. Austriacus, Impera-
tor, in vestitu adeo moderatus fuit, ut à plebejo nihil
differret. Et accidit, ut Moguntiaci quodam mane so-
lus egressus pistotis domum ingrederetur, & se ad pru-
nas furno ejectas conferret, tremulas manus (aura frigi-
dior erat) calefacturus. Hic à pistoris uxore, cum pro
milite haberetur, non tantum audaces calumnias in
Imperatorem jactas audivit, sed tandem etiam vase
aquario in prunas coniecto, vapore, fumo, cinere per-
fusus, domo ejectus est, nec reminiâ ultus est. O verè
virum, qui adeo omnem corporis splendorem contem-
psit, ut ob illum etiam contemni non indignaretur!
GERAR. Sed iste cultus ejus privatim fuit, non dabitem
quia

Nn 3

*Primi Ca-
p. 1. 1. 1.
* Inc. tam-
quam 1. 1. 1.
cap. 1. 1. 1.
cap. 1. 1. 1.
cap. 1. 1. 1.
cap. 1. 1. 1.*

quin publicè plus ostenderit Imperatorii splendoris. Polve. Proflus imperitè judicas, parce dicto. Nec in publico quidem ornator fuit Rudolfus. Quis dies laetior, & aptior pompæ, quam cum victum Ottocarum, Bohemæ regem, ad se vocatum, excepturus erat, & fidem ab eo (homagium vocant) accepturus? Rex Ottocarus cum magno & splendido comitatu veniebat: viri & equi, auro, gemmis, serico nitebant. Dictum Rudolfus, talem, & taliter adventare, & sedulo à quibusdam additum: Pararet se, veste & cultu ornatiore, tantum Regem admittiturus. Rudolfus renidens: Imò rex Bohemæ, inquit, * griseum meum vestem sæpe derisit, nunc ipsum vestis mea grisea deridebit. At vos arma & equos expedit, & accincti instructique, ut ad pugnam, itate. Decus Teutonicorum armorum, non vestium, advenis illis ostendite: hoc me vobisque dignum est. Ottocarus certè illi vili cultu se & aurum suum submisit, & ad genua supplex accessit. Imperatorem nimirum, non vestem veneratus est.

* Latinit.
cinere. m.

Caroli V.
Imper.

Carolus Quintus Imperator Augustissimus, ut sanguinem ab eo, sic & hanc virtutem traxit, in omni vitâ temperans, maximè verò in cultu. Vestium adeò fuit incuriosus, ut non temerè aliâ quam amiculo laneo plebejque uteretur. Ostendit hoc in primo & solenni ingressu Mediolanum. Nam cum vix omnes auleis, tabulis, frondibus superbiarent, cives verò vestibus quam cultissimi cum aurea umbellâ obvii venirent, ille & Imperator, & non semel Rex ac Princeps, in laneâ & nigra penulâ, vilique pileolo sub aureum illud calum se dedit. Videbant illum & tamen quærebant quem videbant, passim audisses interrogari: Istène Carolus, iste Imperator est? cultu tam modicus? Vana plebs vestes auro illustas, & fulgentes in vestibus gemmas expectabat.

Macli virtute Imperatores! magni fuistis, quo minus corporis cultu magui esse voluistis.

S. VI.

Caroli Alberti Neapolitani Regis patris.
Ludovici II. regis Gallorum.

Alphonfi Neapolis ac Sicilia regis.

Lipf. lib. 2.
Monit. Po-
lit. cap. 15.

Secundum hunc, Carolus Alberti Neapolitani Regis parens, tam eminebat hac modestiâ, ut præter restrictam, & subductam solum tunicam, tegumentum aliud non admiserit. Ludovicus secundus Rex Gallorum, gloria regnòque, in primis liberalitate, quantum ullus superiorum regum, ingens, victoris etiam clarus, lanâ aut bombyce induebatur, cum ali Reges serico & auro radiarent. Denique Ludovicus XI. Gallia, Matthias Pannonia, & Alphonfus Neapolis ac Sicilia, Reges, nihilo fuere à vulgo elegantiores hoc corporis mundo. Et Alphonfus quidem notatus à quopiam, quod parum regiè vestitus esset, respondit: Malle se moribus & auctoritate regem videri, quam diademate & purpurâ. Vox magnifica & Rege digna. Fuitque hoc magnorum aliquot principum laus, plebi virtute eminere, cultu consentire.

Sed quam dispares ab his, Imperatores Græcanici, quos luxus & delictæ ad cultum vix virilem traduxerunt. Quod Nicetas Choniates narrat de Alexio Angelo Byzantino principe. Hic cum inaudiisset ab Henrico Quinto Imperatore legatos ad se mitti, suos omnes quam ornatisimos, auratos & gemmatos adesse imperavit, ipse à capite ad calcem nil nisi splendor & nitor fuit, ratum vel in templo aliquo spectaculum, quo legatorum oculos præstingendos putavit. Germani verò ut venerunt, Germanos se ostenderunt, hoc est, viros, & tantum abfuit, ut hoc aspectu in metum adducerentur, ut etiam ad prædæ cupidinem incitarentur, nihilque jam magis vellent quam cum effeminatis istis quam primum manus conferere. Accedentes interim Graculi, cubitis eos tangebant, & loquente digito hortabantur, viderent gemmeam Imperatoris vestem, quâ ille ut floridum prætum variè nitebat. At Germani luculentè probantur se his spectaculis minimè terri: tempus esse, ut Græci his sepositis aurum commutent ferro;

nam si legatio sit irrita, Græciæ pugnandum non cum pavonibus, sed cum viris verè Martis & infracti animi. Hæc Germani ad Græcos jam tum verbis terrores, Quid si ad rem ventum fuisset? & fuisset, nisi mors Henrici Imperatoris subsecuta, consilia ista turbasset. Hæc, majorem partem doctissimi Lipsii verbis percensere volui, qui aurum & gemmas non digna satis ornamenta magno principe agnoscit. Et præcesserunt ævo superiore, magni fastigii exempla, quæ doceant, ut dixi, virtute plebem vincere, non veste. Narravit mihi vir fide dignus, inventas alicubi in vetustâ chartâ subductas rationes: in his inter expensa cetera, & istud studiosè annotatum: Item, Cæsaris thoraci reficiendo 6. cruciferi expensi. O Deus! hæc præscam frugalitatem sapient, hæc illa tantorum principum adoranda modestiâ: hæc longè plus suspicienda posteris, quam si legant: Pro pallio nuptiali expensa tria millia philippeorum, pro crillis & pilei ornamento mille floreni, pro thorace & caligis mille ducenti auri, pro cetero mundo corporis octingenti philippeii, præter uniones & gemmas sparsim additas. Et hæc erubescendi luxus egregia sunt specimina: mirabuntur posteris lecturi talia, & ad audenda majora animabuntur. Hæc forsitan admirationi sint apud imperitos, laudi nunquam erunt apud prudentiores. Et sanè quisquis seridè laudari vult, non à veste, aut corporis cultu, sed aliunde laudem colligat: quod illustri factò, priusquam caput hoc finiat, ob oculos ponam.

S. VII.

Elegans cum primis & scitu dignum est, quod Joannes Damascenus vir miræ sanctitatis & eruditionis, in hunc ferè sensum commemorat. Iter faciebat Rex Magnus, numerosâ satellitum manu stipatus. In viâ viri duo sordente & lacero habitu, ora macie confecti, exangues & pallidi obvios se tulerunt. Non ignorabat rex à corporis voluntariâ afflictatione & laboribus, Dei causâ toleratis, hunc oris pallorem contractum. Ut igitur eos cominus vidit, è curru desiliens, & prono in terram corpore illos veneratus, mox humanissimè complexus salutavit. Iniquis oculis id tulerunt aulæ proceres, alienum hoc rati à regio fastigio. Ita germanum regis subornarunt, moneret fratrem, ne diadematis majestatem ad infimorum hominum pedes deprimeret. Hæc à fratre monitus rex, verbis ambiguis & obscuris respondit. Mos autem illic locorum erat, ut si quis capite dammandus, mortis præco tubicen ante illius fores canere juberetur. Rex igitur sub vespere ad fratris ades lethalem hanc tubam, velut extremi supplicii nunciam misit. Audiit regis frater, & cohorruit ad fatale hoc classicum. Proximo mane atratus & lacrymis persusus, cum omni familiâ ad fores palatii adesset. Rex ad se accitum asperius affatus: O demens, inquit, si fratris, cum quo idem tibi sanguis, & honor pæne par, præconem sic exhoruisti, quamvis nullus tibi criminis conscius, occur mihi vitio vertebas, quod supremi regis summique judicis olim affuturi præcones, ego non unius secleris reus, nuper submissis salutarum: Tue ergo dementiae caltigandæ hoc factum: in posterum B. facio non è facie, non è veste judicabis hominem: sed è illi, faxo errorem suum intelligant, qui hanc tibi mentem injecerunt, nunc salvus ab. Fratre sic correcto, quatuor arcas ligneas fieri iussit, quarum duas auro vestiti, sed cadaverum ossibus referendi, duas alias pice & bitumine oblini, sed selectis unionibus & unguentis impleri præcepit, atque has ita compactas proceribus suis, intempestivis illis monitoribus proposuit, ut suam utrique aclamationem facerent. Illi duabus auro inductis pretium ingens imposuerunt, ut quæ indubie coronam & ornamenta regia continerent, iis verò quas bitumen obdlexerat, pretium leve fecerunt. Quibus Rex ô boni, inquit, erratis largissimè; nec me fugiebat hæc à vobis censio.

consensum statuendam. Mox arces omnes aperiri iussit. Et en, ait, stultitiae vestrae praesens argumentum: oculis nimium credidistis, & hinc viros his diebus mihi obvios, ab exteriori habitu imperitissime iudicastis. Sed ite jam, non sic feretis impune tam impudentis iudicii errorem.

Macrobius. I. 1.
Saturn.
cap. 11.

Epist. 80.
Juv.

Macrobius.
de Div. Sacra.

Epist. 10.
Juv.

Sapienter proflus rex ista. Quemadmodum enim stultus est qui empturus equum, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frenum: sic errat qui hominem ex veste aut conditione, quae modò vestis nobis circumdata est, aestimandum putat. Hoc non philosophia tantum arguit, sed ratio, & Senecam testem adjungo: Equum empturus, inquit, solvi jubet stratum, detrahitis vestimenta venalibus, ne qua vitia corporis lateant: hominem involutum aestimas? Mangones, quidquid est quod displiceat, aliquo lenocinio abscondunt. Itaque eminentibus ornamenta ipsa suspecta sunt: sive crux alligatum, sive brachium aspicies, nudari juberes & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiae Sarmatiave regem, insigni capitis decorum & sive illum aestimare, totumque scire qualis sit, fasciam solve: multum mali sub illa latet. Quid de aliis loquor? si pendere te voles, seponne pecuniam, domum, dignitatem: intus te ipse considera. Nunc qualis sis, aliis credis.

Imò, mi Seneca, vestibus & nostris & alienis credimus, & tunc demum nos, aut alios, quasi magnos suspicimus, cum lautè vestitos cernimus. Absurdè fallimur, & hoc est in emendis equis phaleras considerare, & balthei polimina inspicere, & ornatiissimae cervicis divitias contemplari. Quoties sub sordido pallio culta latet sapientia? quoties in vaginâ aureâ plumbus absconditur gladius? sed progrediamur.

CAP V T IX.

Cultum corporis, Sanctissimi homines quam oderint, & fugerint.

Natura, omnium parens & opifex solertissima, abundè satis docuit hominem, si unum id animal non seipsum oblivisceretur, quam non operoso sit opus velamento ad tegendum corpus. Nisi quis hanc vocare malit novercam (quod nefas dicere) ut quae ceteris animalibus variè tegumenta tribuerit, testas, cortices, coria, spinas, villos, fetas, pilos, plumam, pennas, squamas, velleratuncos etiam arborèsque cortice, interdum gemino, à frigoribus & calore tutata sit, solum hominem nudum, & in nudâ humo natali die ad vagitus statim & ploratum abiecerit. Atqui sapientissimè hoc egit natura, velut solerter providens, non diu placitum homini quidquid demum tegminis ei assignasset. Itaque nudum statuit hominem, docuit tamen quo fine, quibus legibus vestes sibi aptaret ipse, nimirum ut ex regerent & velarent, aerisque injurias defenderent. At homo legibus naturae procul relictis, eò processit, ut per furorem & insaniam, non jam vestitum qui regat, sed qui oneret & torqueat humana corpora, inter ignotas feras, inter peregrinos vermes & maris belluas tam stultè quam laboriosè quaerat.

Natura docuit hominem quibus legibus vestes sibi aptaret.

Macrobius. I. 1.
Saturn.
cap. 11.

Protoplastorum hominum prima vestis, è sicu folia fuerunt, huic crudae pelles succedere. Nec multò cultius vixit Joannes Zachariae filius, Jordanis accola, camelorum scis amictus, corticè zona cinctus. Christo, Regi summo, Mariae Virginis filio, vestes quidem mundae fuerunt & honestae, sed uti Isidorus Pelusiota loquitur, quibus usi sunt pauperes in Galilaea. Si harum pretium spectassent Pilati milites, Christum iis amictum crucifigere potuissent, tam non fuerunt pretiosae. Sed altius hic aeternae providentiae consilium, quae in nostros usque annos servari voluit vestem illam, quae arte ineffabili contexta verius quam facta, cuius magnum in opificio miraculum, majus in usu, neque enim perpetuo vestitu atrita, neque minus habilis, sed ad corporis modulum au-

gelcebat: dignissima proflus, quae vaticiniis multò antè laudaretur, & in Calvaria rupe in sortem abiret, ne scinderetur. Sed enim, hanc in cultu sobrietatem, quam admirando spectaculo docuit Christus in cruce nudus, in praesepe linteolis obvolutus: invenietis, inquit Angelus, infantem pannis involutum, & positum in praesepe. Jam tum divinus infans vel mutus concionabatur, & mortalium in vestitu vanissimas curas damnabat, sed eà exhortationis dulcedine, ut delicatos illos jure pudeat non persuaderi. Et en suavisissimus puer, nostrum nobis luxum non exprobrat, nec amarulentis verbis fastum nostrum ut intolerabilem perstringit; hoc unum agit, ut ostendat pompam nostram sibi non placere.

Christus docuit cultus sobrietatem. Luc. cap. 24. vers. 12.

Quid servuli cunctamur, has Domini vestes minimè pretiosas, hunc regis habitum modestissimum amulari? Clamant in stramineis cunis viles pannuli, clamar in cruentâ cruce nuda & extrema paupertas: heu nimis potenter invitatur ad vestitum modestiorem. Sed confer mihi obsecro, Gerarde, has Christi fasciolas & inelaboratas relas cum vestitum nostrarum lascivo & subinde monstroso ambitu. Rem miram audi, & planè monstrum pretiosae elegantiae. Fuit anno à partiente Virgine, millesimo quingentesimo decimo octavo Princeps sacri ordinis (nomen praetereo) qui talem tunicam habuit, suffultam pellibus, quas pellio è carduelium seu acanthidum capitellis, opere proflus incredibili, confecit. Hem, quot centuriis, quot millibus avicularum, ad unam hanc togam convolvendū erat? nimirum ut unicus homo ad raram venustatem vestiretur, tot avium turmæ suis vestibus erant spoliandae. Adèò multum apud nos possunt Christi exempla & monita? Verissimè dixit Bernardus: In signum positi sunt panni tui, Domine Jesu, sed in tali Domini signum cui à multis usque hodie contradicatur. Sed nos ad lineam.

S. I.

Nata lex Christi, quam discipulis tulerat, singuli singulas haberent vestes, non arces vestiarias secum traherent, è quibus modò has, modò illas indutui fumerent. Jacobus Alphai filius, quod faciem similitudinis indidit, Christi frater dictus, è matris utero sanctus, sanctior deum Christi disciplina factus, nunquam balneo usus, nec ungento unctus, nunquam attonsus, qui esu carniū penitus abstinuit, vinum & siceram non bibit: de quo Chrysostomus: Ajunt, inquit, genua Homil. 5. in ejus obduruisse callo, tantumque in eo carnis incuriam fuisse, ut adhuc viventis omnia ferè membra morerentur, atque orationis assidue, jugis, ad pavimentum corporis prostratione, frontem quoque ejus callo similiter (quod inauditum) obductam, ut nihil ferè à cameli genibus si duritiam species, discreperet. Hic sanctissimus vir, non lanceis vestibus, sed amiculo lineo usus est, tam membris suis quam membrorum tegumentis pie iratus. Petrus, ille Apostolorum princeps & Ecclesiae caput, ille primus à Domino Pontifex, nihil amplius tegumenti habuisse creditur, praeter tunicam & pallium, nihil aliud calceamenti, praeter caligas. Illud Clementis liber, hoc Apostolorum Actus testantur. Rideant hanc tenuitatem, qui ignorant Ecclesiam ab ipso fundatam, olim in paupertate gloriantem, postquam cumulari divitiis coepit, virtutibus decrevisse. Nemo divitum nunc ægros verbo sanat, tunc autem sententiâ Pontifices etiam mortuos reviviscere jussurunt. Nec alios Domini discipulos delicato aut eleganti serico vestitos crediderim. Nec multum ab his diversus Aurelius Augustinus, gemma Praefulum, qui vestitu calceatūque indidit vixit, cum iis, quibus sanctitate, scientia, dignitate longissimè antistabat. Si quis ei vestem excultorem obtulisset dono, acceptam venum jubebat dari, ut pecuniam inde exactam cum aliis communicaret, quandoquidem vestis ipsa communis esse non posset. Itaque Clericis suis officio praestitit, habitu par fuit. Facile